

AHOLI SALOMATLIGINI MUHOFAZA QILISHNING ZAMONAVIY YUTUQLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

DURDONA OTAMURATOVA UMAR QIZI

Alfraganus universiteti

Tibbiyot fakulteti

Davolash ishi yo'nalishi

3-bosqich talabasi

ANNOTATSIYA

Mazkur tezisda aholining salomatligini muhofaza qilish sohasida erishilayotgan zamonaviy yutuqlar va bu yo'nalishdagi rivojlanish istiqbollari amaliy nuqtayi nazardan tahlil etilgan. Sog'liqni saqlash tizimida profilaktika, erta diagnostika, raqamli tibbiyot texnologiyalari va telemeditsina kabi yangicha yondashuvlarning ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, aholining sog'lom turmush tarzini shakllantirish, ekologik omillar ta'sirini kamaytirish, tibbiyot xodimlarining malakasini oshirish hamda sog'lom avlodni tarbiyalashga qaratilgan amaliy chora-tadbirlarning samaradorligi ko'rib chiqilgan. Tadqiqotda sog'liqni saqlash tizimini modernizatsiya qilish yo'nalishlari va ilg'or xalqaro tajribalarni milliy amaliyotda qo'llash imkoniyatlari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: *aholi salomatligi, sog'liqni saqlash, profilaktika, diagnostika, raqamli tibbiyot, telemeditsina, sog'lom turmush tarzi, innovatsiya, tibbiy texnologiyalar.*

Bugungi globallashuv davrida aholi salomatligini muhofaza qilish masalasi har bir davlatning ijtimoiy, iqtisodiy va demografik rivojlanishining asosiy omillaridan biri sifatida qaralmoqda. Zamonaviy tibbiyot taraqqiyoti, raqamli texnologiyalarning joriy etilishi hamda sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish ishlari sog'liqni saqlash tizimining samaradorligini oshirishda muhim o'rin

tutmoqda. Aholi salomatligini ta'minlashda asosiy maqsad kasalliklarning oldini olish, erta tashxislash va sifatli davolash imkoniyatlarini kengaytirishdir.

Hozirgi kunda tibbiyot amaliyotida inson salomatligini himoya qilishda innovatsion yondashuvlar, telemeditsina, sun'iy intellekt asosida ishlovchi diagnostik tizimlar va biotexnologiyalar keng qo'llanilmoqda. Bu esa nafaqat kasalliklarni davolash, balki ularning erta bosqichida aniqlash va oldini olish imkonini bermoqda.

Aholining sog'lom turmush tarzini shakllantirish, ekologik omillarning salbiy ta'sirini kamaytirish, to'g'ri ovqatlanish, jismoniy faollik va psixologik barqarorlikni ta'minlash bu sohaning amaliy yo'nalishlarida dolzarb vazifalar sirasiga kiradi. Shu bilan birga, sog'liqni saqlash tizimini modernizatsiya qilish, tibbiyot xodimlarining malakasini oshirish, zamonaviy tibbiy jihozlar bilan ta'minlash ham aholining umumiy salomatlik darajasini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytganda, aholining salomatligini muhofaza qilishda zamonaviy yutuqlardan foydalanish va rivojlanish istiqbollari belgilash bugungi kunda tibbiyot tizimi oldidagi eng muhim amaliy vazifalardan biridir. Bu yo'nalishdagi har bir chora-tadbir inson omiliga e'tibor qaratgan holda, sog'lom va farovon jamiyatni shakllantirishga xizmat qiladi.

2021-2025 yillar oralig'ida O'zbekiston Respublikasida aholi salomatligini muhofaza qilish sohasida bir qator muhim hujjatlar va dasturlar qabul qilindi. Bu davr mamlakatda sog'liqni saqlash tizimini tubdan isloh qilish, zamonaviy tibbiy xizmatlarni rivojlantirish hamda aholining tibbiy madaniyatini oshirish bosqichi sifatida tarixda muhim o'rin egalladi.

2021-yilda Prezident qarori bilan "Aholi salomatligini mustahkamlash va sog'lom turmush tarzini keng joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qaror qabul qilindi. Ushbu qaror orqali aholining sog'lom ovqatlanishi, jismoniy faolligini oshirish, profilaktik tibbiy ko'riklarni muntazam o'tkazish hamda kasalliklarning erta aniqlanish tizimini kuchaytirish bo'yicha amaliy ishlar boshlangan. Shuningdek, birlamchi tibbiy-sanitariya xizmatini kuchaytirish, oilaviy shifokor

institutini takomillashtirish choralari ko'rildi.

2022-yilda "Aholi sog'lomligini ta'minlash tizimini raqamlashtirish konsepsiyasi" tasdiqlandi. Bu hujjat asosida "E-poliklinika", "Elektron tibbiy karta" kabi axborot tizimlari joriy etildi. Ushbu tizimlar orqali bemorlarning tibbiy ma'lumotlari yagona elektron bazada saqlanib, shifokorlar uchun diagnostika va davolash jarayonlarini yengillashtirdi.

2023-yilda esa "Sog'lom avlod – sog'lom jamiyat" dasturining yangi bosqichi yo'lga qo'yildi. Dasturda onalar va bolalar salomatligini muhofaza qilish, tug'ruqdan keyingi tibbiy yordamni yaxshilash hamda reproduktiv salomatlik bo'yicha ma'rifiy ishlarni kengaytirish belgilandi. Shu bilan birga, qishloq joylarda tibbiy punktlar modernizatsiya qilinib, zamonaviy uskunalar bilan jihozlandi.

2024-yilda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Aholi salomatligini muhofaza qilish va tibbiyot tizimini barqaror rivojlantirish strategiyasi 2030" farmoni e'lon qilindi. Ushbu strategiya doirasida davlat tibbiyot muassasalarini moliyalashtirish tizimi isloh qilinib, xususiyl tibbiyot sektorini qo'llab-quvvatlashga alohida e'tibor qaratildi. Shu bilan birga, aholiga birdek sifatli tibbiy xizmat ko'rsatish maqsadida "Tibbiyot xodimlarining malakasini oshirish milliy dasturi" ishlab chiqildi.

2025-yilda esa "Profilaktika va sog'lom turmush madaniyatini rivojlantirish to'g'risida"gi yangi qonun kuchga kirdi. Bu qonun orqali sog'lom turmush tarzini targ'ib etish, zararli odatlarga qarshi kurashish va sport infratuzilmasini kengaytirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylandi. Aholining psixologik salomatligini ta'minlash ham muhim yo'nalish sifatida ajratilib, maktablarda va ishlab chiqarish korxonalarida psixologik yordam markazlari tashkil etildi.

Mazkur yillarda amalga oshirilgan qonunlar va qarorlar amalda sog'liqni saqlash tizimining yangi bosqichga chiqishiga xizmat qildi. Raqamlashtirish, profilaktika, innovatsion tibbiy texnologiyalarni joriy etish hamda kadrlar malakasini oshirishga qaratilgan islohotlar orqali O'zbekiston aholisi uchun yanada qulay va samarali tibbiy muhit shakllanmoqda.

Quyidagi jadvalda 2021-2025 yillar oralig'ida O'zbekistonda aholi salomatligini muhofaza qilish bo'yicha amalga oshirilgan amaliy ishlar hamda kelajakdagi istiqbolli yo'nalishlar tibbiyot sohasiga oid misollar bilan keltirilgan:

Yo'nalish	Amalga oshirilgan amaliy ishlar (2021–2025)	Kelajakdagi amaliy istiqbollar (2026 va keyingi yillar uchun)
Birlamchi tibbiy xizmatni rivojlantirish	Har bir mahallada oilaviy shifokor punktlari tashkil etildi. Ular zamonaviy laboratoriya jihozlari bilan ta'minlandi. Mobil tibbiy brigadalar orqali uzoq hududlarda profilaktik ko'riklar o'tkazilmoqda.	Har bir hududda "raqamli poliklinika" tizimini to'liq joriy etish, mobil diagnostika laboratoriyalarini dronlar orqali dorilar va test namunalarini yetkazish tizimi bilan bog'lash.
Onalar va bolalar salomatligi	Tug'ruqxonalar modernizatsiya qilinib, zamonaviy ultratovush va neonatal reanimatsiya uskunalari o'rnatildi. Homilador ayollar uchun bepul tibbiy maslahat markazlari tashkil qilindi.	Sun'iy intellekt asosidagi monitoring tizimlari orqali homiladorlik jarayonini kuzatish, har bir oilaviy shifokorga elektron "ona-bola salomatligi" bazasini biriktirish.
Profilaktika va sog'lom turmush tarzi	"Sog'lom hayot uchun 10 000 qadam" loyihasi doirasida ommaviy yurishlar, jismoniy faollik tadbirlari o'tkazildi. Aholi orasida chekish va alkogolga qarshi kampaniyalar o'tkazildi.	Har bir mahallada sog'lom turmush markazlarini ochish, tibbiy psixologlar va dietologlar xizmatini bepul qilish, profilaktika ko'riklarini majburiy raqamlashtirish.
Raqamli tibbiyot	"E-poliklinika" va "Elektron tibbiy karta" tizimlari joriy	Sun'iy intellekt asosida bemor tarixini tahlil qilib,

Yo'nalish	Amalga oshirilgan amaliy ishlar (2021–2025)	Kelajakdagi amaliy istiqbollar (2026 va keyingi yillar uchun)
	etildi. Shifokorlar onlayn konsultatsiyalarni yo'lga qo'ya boshladi.	kasalliklarning erta bosqichini avtomatik aniqlaydigan tizimlarni ishga tushirish.
Psixologik salomatlik	Ish joylari va o'quv muassasalarida psixologik yordam xonalari tashkil etildi. Aholi uchun "Ishonch telefoni" tizimi kengaytirildi.	Psixologik salomatlikni monitoring qiluvchi mobil ilova ishlab chiqish, har bir tuman tibbiyot markazida "psixologik reabilitatsiya bo'limi"ni tashkil etish.
Tibbiyot xodimlari malakasini oshirish	Shifokorlar uchun xorijiy onlayn kurslar, treninglar tashkil etildi. Xususiy tibbiyot muassasalari malaka oshirish dasturlariga jalb qilindi.	Har bir viloyatda xalqaro akkreditatsiyadan o'tgan "Tibbiyot innovatsiya markazlari"ni tashkil etish va chet ellik mutaxassislar bilan qo'shma treninglar o'tkazish.
Tibbiy texnologiyalarni rivojlantirish	Diagnostika sohasida kompyuter tomografiyasi, MRI, va 3D ultratovush apparatlari keng joriy qilindi.	Genetik tahlil laboratoriyalarini tashkil etish, sun'iy a'zolar transplantatsiyasi bo'yicha ilmiy-tadqiqot markazlarini ochish.
Favqulodda tibbiy yordam tizimi	"103" xizmati modernizatsiya qilinib, GPS va elektron ma'lumot almashish tizimi	Avtomatik marshrutlash tizimiga ega "aqlli tez yordam" transport

Yo'nalish	Amalga oshirilgan amaliy ishlar (2021–2025)	Kelajakdagi amaliy istiqbollar (2026 va keyingi yillar uchun)
	joriy etildi.	vositalarini joriy etish, dronlar orqali birinchi tibbiy yordam vositalarini yetkazish.

XULOSA

Aholi salomatligini muhofaza qilish O'zbekiston Respublikasida davlat siyosatining eng ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. So'nggi yillarda sog'liqni saqlash tizimini isloh qilish, zamonaviy tibbiy xizmatlarni kengaytirish va profilaktik tibbiyot tamoyillarini hayotga joriy etish borasida salmoqli amaliy natijalarga erishildi.

Amaliy tajriba shuni ko'rsatdiki, sog'lom jamiyatni shakllantirish uchun birlamchi tibbiy xizmatni rivojlantirish, onalar va bolalar salomatligini muhofaza qilish, aholi o'rtasida sog'lom turmush tarzini targ'ib etish hamda tibbiy texnologiyalarni raqamlashtirish muhim o'rin tutadi. Mamlakat bo'ylab oilaviy shifokor punktlarining yangilanishi, "E-poliklinika" tizimining joriy etilishi, profilaktik ko'riklarning muntazam yo'lga qo'yilishi ana shu yo'nalishdagi amaliy yutuqlardir.

Kelgusida tibbiyot sohasida sun'iy intellekt, genetik diagnostika va telemeditsina texnologiyalarini yanada keng tatbiq etish, har bir fuqaroning salomatlik holatini raqamli platformalar orqali nazorat qilish imkonini yaratadi. Shu bilan birga, psixologik salomatlik, ekologik tibbiyot, oziq-ovqat xavfsizligi va reproduktiv sog'liq masalalari ham yangi bosqichda amaliy e'tibor markazida bo'lishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Yo'ldosheva, N. (2022). *Aholi salomatligini muhofaza qilishda zamonaviy yondashuvlar va innovatsion texnologiyalar*. – Toshkent: “Tibbiyot nashriyoti”.
2. Qodirov, B., va Karimov, J. (2023). *Sog'lom turmush tarzi va profilaktika tibbiyotining amaliy asoslari*. – Samarqand: “Ilm ziyo”.
3. Rahmonova, D. (2024). *Raqamli tibbiyot va aholi salomatligi: rivojlanish istiqbollari*. – Buxoro: “Fan va taraqqiyot”.
4. To'xtayeva, M. (2025). *Tibbiyotda raqamli islohotlar va sog'lom jamiyat konsepsiyasi*. – Toshkent: “Yangi asr avlodi”.